

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA
NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĪSTAMI

IŠANKSTINIO TYRIMO ATASKAITA

AUKŠTO MEISTRIŠKUMO SPORTO VALDYMAS

2021 m. kovo 10 d.

Nr. ITE-1

Valstybės kontrolės – aukščiausiosios valstybinio audito institucijos – pagrindinė funkcija – prižiūrėti, ar teisėtai ir efektyviai valdomi ir naudojami valstybės finansai ir kitas turtas bei kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, siekia didinti viešojo sektoriaus efektyvumą ir jo kuriamą naudą visuomenei, o savo darbui keldama aukščiausius kokybės reikalavimus – būti pavyzdžiu visam viešajam sektoriui.

Išankstinį tyrimą atliko: Eivida Šlamė (grupės vadovė nuo 2021-01-06), Neringa Raglienė, Gražina Voitkevičienė, Ona Kunigėlienė, Jolanta Indriulienė, Ramunė Marcikonytė, Lina Grubevičienė.

Išankstinio tyrimo ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Jaunimo ir sporto reikalų komisijai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

TURINYS

SANTRAUKA	4
IŠANKSTINIO TYRIMO REZULTATAI	9
1. SPORTO PLĖTRAI REIKALINGI PAGRĮSTI SPRENDIMAI	10
2. SPORTO INFRASTRUKTŪRA TURĖTŲ BŪTI PLĖTOJAMA KRYPTINGIAU	13
3. FEDERACIJŲ FINANSAVIMAS IR ATSISKAITYMAS TURI BŪTI SIEJAMI SU TIKSLAIS	15
4. REIKALINGOS TIKSLINGOS SPORTININKŲ PAMAINOS UGDYMO PRIEMONĖS	21
PRIEDAI	24
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	24
2 priedas. Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	25
3 priedas. Sportuojančių vaikų iki 18 m. dalis nuo mokinių skaičiaus pagal savivaldybes 2019 m., proc.	27

SANTRAUKA

Audituojamo objekto svarba

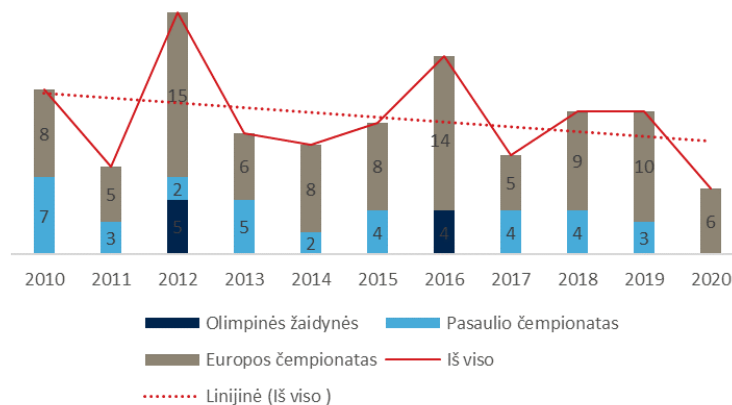
Fizinį aktyvumą ir aukšto meistriško sportą užtikrinanti sistema yra vienas iš XVIII Vyriausybės prioritetinių projektų¹. Jungtinės Tautos, Pasaulio sveikatos organizacija, Tarptautinis olimpinis komitetas, Europos Komisija pabrėžia sporto svarbą ir indėlį skatinant pažangą daugelyje visuomenei svarbių sričių, tarp jų tvarumas, taika, bendradarbiavimas, solidarumas, sąžiningumas, socialinė įtrauktis ir sveikata. Tarptautinės organizacijos pripažįsta, kad sportas tampa dar svarbesnis šalims susidūrus su COVID-19 sukelta krize ir ragina skirti ypatingą dėmesį aukšto meistriško sportui ir fizinio aktyvumo skatinimui, integruoti priemones į nacionalines tvaraus vystymosi strategijas. Aukšto meistriško sporto sėkmė ne tik didina šalies žinomumą, tarptautinį prestižą, bet ir žmonių susidomėjimą, pilietiškumą ir geras emocijas. Sportininkų pasiekimai skatina visuomenę, ypač jaunus žmones, sportuoti, o tai lemia ne tik įsitraukimą į aukšto meistriško sportą, bet ir didesnį fizinį aktyvumą. Atsižvelgdami į šios srities svarbą ir pokyčius, pasirinkome nagrinėti aukšto meistriško sporto valdymą, įskaitant ir jo finansavimą valstybės biudžeto lėšomis. Seimui 2018 m. priėmus naują Sporto įstatymą, už sporto politikos įgyvendinimą ir formavimą yra atsakinga Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, kuri šią funkciją perėmė iš Kūno kultūros ir sporto departamento, tai rodo didėjančią sporto svarbą valstybės gyvenime.

Audito objektas – aukšto meistriško sporto valdymas.

Lietuva, kaip nepriklausoma valstybė, išugdė olimpinės rinktinės ir aukšto meistriško sportininkus, kurie dalyvaudami olimpinėse žaidynėse pasiekė gerų rezultatų ir iškovojo 25 medalius, iš jų: šeši aukso, septyni sidabro, 12 bronzos. Finansuojant aukšto meistriško sportą siekiama sudaryti galimybes sportininkams pasirengti ir konkuruoti svarbiausiose aukščiausio lygio tarptautinėse varžybose ir pasiekti aukštų rezultatų. Lietuvos aukšto meistriško sportininkai 2019 m. komandinėse ir individualiose varžybose iškovojo 13 medalių, 2020 m. – 6, nes dėl pandemijos neįvyko dalis suplanuotų varžybų (1 pav.).

¹ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 61–62 p.

1 pav. Lietuvos olimpinių sporto šakų sportininkų iškovoti medaliai tarptautinėse varžybose

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMSM pateiktus duomenis

Išankstinio tyrimo tikslas ir apimtis

Išankstinio tyrimo² tikslas – išanalizuoti aukšto meistriškumo sporto sistemą, vykstančius ar planuojamus pokyčius ir nustatyti su tuo susijusias problemas.

Pagrindiniais išankstinio tyrimo klausimais siekėme išsiaiškinti:

- Sporto plėtros strateginius dokumentus ir teisinį reglamentavimą,
- Valdymo sistemą ir dalyvius,
- Finansavimą valstybės biudžeto lėšomis,
- Sportininkų rengimo ir skatinimo sistemą,
- Sporto infrastruktūrą ir numatomą plėtrą.

Audito subjektas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, kuriai pavesta formuoti valstybės politiką sporto srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą. Jai pavaldžios įstaigos: Lietuvos sporto centras ir Švietimo mainų paramos fondas.

Vertintas laikotarpis – 2019–2020 m. Ataskaitoje nepateikiami 2020 m. sporto statistikos duomenys, nes informaciją Lietuvos sporto centras pradės rinkti 2021 m. Siekiant įvertinti tendencijas, kai kuriais atvejais naudojome ankstesnių metų duomenis ir 2021 m. įvykusius pokyčius.

Rinkome informaciją ir organizavome susitikimus su LTOK, Lietuvos paralimpinio komiteto, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Lietuvos sporto universiteto, savivaldybių administracijų, Lietuvos savivaldybių sporto padalinių vadovų, Nacionalinės sportininkų

² Išankstinis tyrimas yra veiklos audito proceso etapas, kurio metu renkama ir vertinama informacija apie nagrinėjamą veiklos sritį, siekiant nustatyti joje esančias problemas. Remiantis išankstinio tyrimo rezultatais atliekamas pagrindinis tyrimas. Tačiau, esant tam tikroms aplinkybėms, siekiant racionaliai naudoti audito išteklius, pagrindinis tyrimas gali būti neatliekamas ir auditas baigiamas išankstiniu tyrimu: pavyzdžiui, audituojamas subjektas ėmėsi veiksmų problemoms spręsti, audituojamoje srityje įvyko pokyčių, dėl kurių tolesnis audito atlikimas gali nesukurti reikiamo poveikio ir kt. Išankstinio tyrimo ataskaitoje nurodomos nustatytos problemos neteikiant audituojamam subjektui rekomendacijų.

ir „Sportas visiems“ asociacijų atstovais. Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai“ (25 psl.).

Išankstinis tyrimas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus.

Pagrindiniai išankstinio tyrimo rezultatai

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai vykdant aukšto meistriško sporto valdymo pokyčius, reikia tobulinti politikos formavimo, įgyvendinimo ir stebėsenos procesus, kryptingai planuoti infrastruktūros plėtrą, federacijų finansavimą ir atsiskaitymą susieti su nustatytais tikslais ir rezultatais, imtis priemonių dėl sportininkų pamainos ugdymo.

Sprendimams dėl aukšto meistriško sporto pokyčių priimti išnaudojamos ne visos galimos priemonės

Neatliktas 2011–2020 m. sporto plėtros strategijos³ įgyvendinimo vertinimas ir neišanalizuoti įvykę pokyčiai. Nacionalinė sporto taryba, kuriai pavesta prisidėti prie valstybinės sporto strategijos politikos formavimo, nėra pateikusi siūlymų dėl sporto plėtros. Tarybos nariai siūlymus dėl politikos formavimo ir įgyvendinimo tobulinimo individualiai teikia Seimui, Vyriausybei ar kt. Švietimo, mokslo ir sporto ministras nėra patvirtinęs sporto stebėsenos rodiklių ir vykdymo tvarkos. Lietuvos sporto centro renkami duomenys apie sportininkus ir trenerius pateikiami apibendrintai pagal sporto organizacijų tipą, savivaldybes bei sporto šakas, tačiau apima ne visus duomenis pagal meistriško pakopas, amžių, kvalifikaciją, pasiekimus ir pan. Nepakankamas sporto politikos formuotojų dėmesys ir sporto stebėsenos sistema nesudaro sąlygų priimti pagrįstus sprendimus aukšto meistriško sportui tobulinti (1 skyrius, 10 psl.).

Sporto infrastruktūros plėtrai trūksta duomenų ir aiškių kryptių

2011–2020 m. sporto plėtros strategijoje⁴ planuotas 40 sporto infrastruktūros objektų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, nebus pasiektas (2019 m. – 20). Sporto objektų, skirtų aukšto meistriško sportininkams ugdyti, prieinamumo rodiklis nestebimas. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nustatyti investicijų projektų atrankos į valstybės investicijų programą kriterijai apima Vyriausybės programos prioritetus, teritorinį panašių objektų išsidėstymą, miesto ar gyvenvietės dydį pagal gyventojų skaičių⁵. Tačiau kriterijai neatspindi aukšto meistriško sporto poreikių. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija valstybės mastu nenustatė kryptių dėl šios infrastruktūros vystymo, neatliko analizės dėl sporto objektų poreikio ir neturi duomenų apie jų užimtumą ir būklę. Todėl sporto infrastruktūra valstybės biudžeto lėšomis plėtojama nepakankamai kryptingai (2 skyrius, 13 psl.).

³ Seimo 2011-03-24 nutarimu Nr. XI-1296 patvirtinta 2011–2020 metų Valstybės sporto plėtros strategija.

⁴ Ten pat.

⁵ Švietimo ir mokslo ministro 2018-08-21 įsakymu Nr. V-697 patvirtinti Švietimo, mokslo ir sporto ministro valdymo srities investicijų projektų atrankos į Valstybės investicijų programą kriterijai ir jų reikšmės.

Federacijas finansuojant, nepakankamai vertinama jų veiklos atitiktis reikalavimams ir rezultatai

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, skirdama finansavimą federacijų aukšto meistriško sporto programoms ir analizuodama atsiskaitymą už panaudotas lėšas, nepakankamai vertina pasiektus veiklos tikslus, uždavinius ir priemones. Ne visi pasirinktų devynių federacijų programose siekiami rezultatai yra pamatuojami. Aukšto meistriško sporto programų finansavimo tvarka⁶ apima ne visą Sporto įstatyme nurodytą informaciją. Federacijos savo interneto svetainėse skelbia ne visą privalomą informaciją: viena iš 64 finansavimą gavusių federacijų interneto svetainės neturėjo, 52 (81 proc.) skelbė tik dalį, 12 (19 proc.) neskelbė 2019 m. ataskaitų dėl valstybės biudžeto lėšų panaudojimo. Penkioms federacijoms 2020 m. nebuvo skirtas finansavimas dėl trūkumų, susijusių su valdymo organų narių rotacija. Nenumatyti veiksmai dėl konsultacijų ar metodinės pagalbos teikimo federacijoms, diegiant gero valdymo principus. Nepakankamai vertinant tinkamumą ir pasiektus veiklos rezultatus, neskatinamas federacijų atsakingumas ir skaidrumas siekiant aukščiausių sportinių rezultatų (3 skyrius, 15 psl.).

Trūksta priemonių sportininkų pamainai ugdyti

Perspektyvūs sportininkai identifikuojami ir ugdomi sporto gimnazijose, klubuose ir sporto ugdymo centruose. Savivaldybės reikšmingai prisideda finansuodamos visų 89 sporto ugdymo centrų veiklą ir vykdydamos kitas vaikų įtraukimo į sporto veiklas priemones. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija siekia didinti vaikų įtraukimą į sportą, tačiau nevykdo priemonių sportininkų pamainai ugdyti, išskyrus ugdymą sporto gimnazijose. Valstybės lėšomis finansuojant aukšto meistriško sporto programas, nėra reikalavimo, kad federacija turėtų perspektyvių sportininkų identifikavimo ir jų ugdymo sistemą. Įvertinę devynių pasirinktų federacijų 2020 m. aukšto meistriško sporto programas nustatėme, kad tik trys nusimatė rengti perspektyvių sportininkų pamainą, tačiau konkrečių priemonių nenumatė. Nesiimant priemonių ugdyti perspektyvią pamainą, gali būti neuztikrintas sportininkų, galinčių atstovauti aukšto meistriško sporto varžybose, skaičiaus didėjimas (4 skyrius, 21 psl.).

Priežastys, dėl kurių auditas baigiamas išankstiniu tyrimu

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija vykdo sporto sistemos valdymo tobulinimo procesus, kurie apima ir aukšto meistriško sportą. 2020 m. Seime registruotas Sporto įstatymo projektas⁷ nebuvo pradėtas svarstyti ir netenkino sporto bendruomenės. 2020 m. lapkričio mėn. Konstitucinis Teismas⁸ antikonstitucinėmis pripažino Sporto įstatymo nuostatas, reglamentuojančias Sporto rėmimo fondo finansavimą ir lėšų skyrimo tvarką⁹.

⁶ Vyriausybės 2020-02-05 nutarimu Nr. 85 patvirtintas Aukšto meistriško sporto programų įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas, 6 d.

⁷ 2020-09-21 Seime registruotas Sporto įstatymo Nr. I-1151 2, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII P-5192.

⁸ Konstitucinio Teismo 2020-11-03 nutarimas Nr. KT187-N15/2020.

⁹ SRF turi tapti biudžeto priemone be specialaus pajamų šaltinio ir įstatymu apibrėžtų apimčių, lėšų dydį kasmet nustatant Vyriausybei ir patvirtinant Seimui.

Todėl 2021 m. sausio mėn. ministerija sudarė darbo grupę įstatymui peržiūrėti ir siūlymams, susijusiems su sporto stebėseną, aukšto meistriškumo sporto rėmimu, jaunų sportininkų ir trenerių rengimu bei projektų finansavimu Sporto rėmimo fondo lėšomis, pateikti¹⁰. Įstatymo pakeitimo projektą planuojama parengti iki 2021-06-01.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija pateikė informaciją apie numatomus esminius Sporto įstatymo pakeitimus: patikslinti aukšto meistriškumo sporto sąvokas, įsteigti sporto registrą, atskirti fizinio aktyvumo ir aukšto meistriškumo sporto finansavimą, padidinti valstybės stipendijas sportininkams, papildyti federacijų finansavimo kriterijus reikalavimu atlikti finansinių ataskaitų auditą, teikti sporto duomenis ir finansinę atskaitomybę registrams, sudaryti sporto veiklos sutartis su sportininkais. Planuojama strateginių sporto šakų kriterijus sieti ne tik su laimėjimais, bet ir su sporto šakos populiarumu, masiškumu, federacijų organizacinės veiklos rezultatais¹¹.

Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projekte taip pat numatytos efektyvesnės sporto valdymo struktūros ir sporto pasiekimų priemonės: plėsti sporto infrastruktūrą, remiantis kriterijais bei sporto registro duomenimis; išgryninti federacijų veiklos vertinimo kriterijus ir Sporto rėmimo fondo veiklos modelį; įsteigti kompetencijų centrą, teikiantį metodinę pagalbą federacijoms diegiant gero valdymo principus; parengti ir įgyvendinti sporto gimnazijų, sporto klasių plėtros planą. Priemonės sporto infrastruktūros plėtrai ir aukšto meistriškumo sportininkų rengimui tobulinti yra numatytos ir Nacionaliniam pažangos planui įgyvendinti parengtame Sporto plėtros programos projekte¹².

Įvertinus planuojamus pokyčius, auditas baigiamas išankstinio tyrimo ataskaita. Be to, dėl kilusios COVID-19 pandemijos sporto veiklos buvo apribotos arba visiškai sustabdytos, todėl 2020–2021 m. duomenys yra nepalyginami su ankstesnių metų duomenimis. Išankstinio tyrimo rezultatai yra aktualūs ir galėtų prisidėti rengiant Sporto įstatymo pakeitimo projektą ir planuojant bei vykdančiam aukšto meistriškumo sporto valdymo tobulinimą. Vykstančius pokyčius analizuosime stebėdami sporto sritį.

¹⁰ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021-01-25 įsakymas Nr. V-124 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

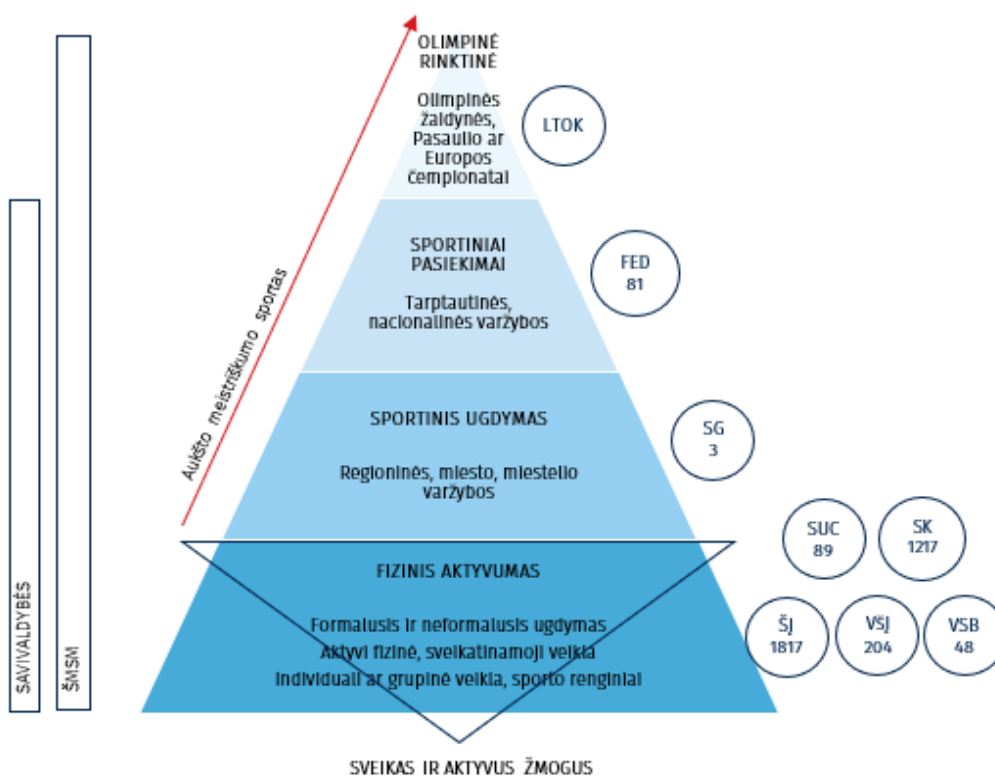
¹¹ Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2021-03-02 raštas Nr. SR-838 „Dėl išankstinio tyrimo ataskaitos projekto“.

¹² Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/Sporto%20PP%20rengimas_%20I-III%20dalis_11-17_%20redag_maket.pdf (žiūrėta 2021-03-10).

IŠANKSTINIO TYRIMO REZULTATAI

1. Sporto sistema Lietuvoje apima dvi sritis: fizinį aktyvumą ir aukšto meistriško sportą¹³. Sportas yra visos asmens fizinės veiklos formos, kuriomis siekiama ugdyti ir tobulinti fizinės ir psichinės jo savybes bei įgūdžius ar stiprinti sveikatą¹⁴. Veiklos nuo fizinio aktyvumo iki aukšto meistriško sporto pasiekimų, remiantis tarptautine praktika, atvaizduojamos sporto piramidės principu¹⁵. Jos pagrindą sudaro vaikų ir suaugusių fizinį aktyvumą skatinančios veiklos, kitos dalys – aukšto meistriško sportas, kuris orientuojasi į pasiekimus aukščiausio lygio tarptautinėse varžybose. Sporto sistemoje dalyvauja valstybės, savivaldybių, viešosios ir privačios institucijos ir įstaigos (2 pav.).

2 pav. Sporto sritys ir dalyviai

* LTOK – Lietuvos tautinis olimpinis komitetas plėtoja, propaguoja ir globoja olimpinį sąjūdį Lietuvoje; ŠMSM – formuoja valstybės sporto politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą; savivaldybės – užtikrina politikos įgyvendinimą, vykdo sporto objektų plėtrą, šviečiamąją veiklą, rengia ir įgyvendina kitas fizinio aktyvumo ir AMS plėtojimo priemones; FED – federacijos, atsako už tam tikrą sporto šaką; SK – sporto klubai, vienija asmenis fiziniam aktyvumui, sveikai gyvensenai, siekia sporto rezultatų; ŠJ – švietimo įstaigos, užtikrina fizinę veiklą; SG – sporto gimnazijos, ugdo išskirtinių sportinių gabumų turinčius vaikus; SUC – sporto ugdymo centrai, vykdo sportinį neformalųjį švietimą; VSJ – viešosios įstaigos, vykdo sporto krypties neformalųjį švietimą ir (ar) fizinio aktyvumo projektus; VSB – visuomenės sveikatos biurai, teikia informaciją, organizuoja fizinį aktyvumo renginius¹⁶.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal tarptautinę praktiką ir Lietuvos teisės aktus

¹³ Sporto įstatymas, 4 str.

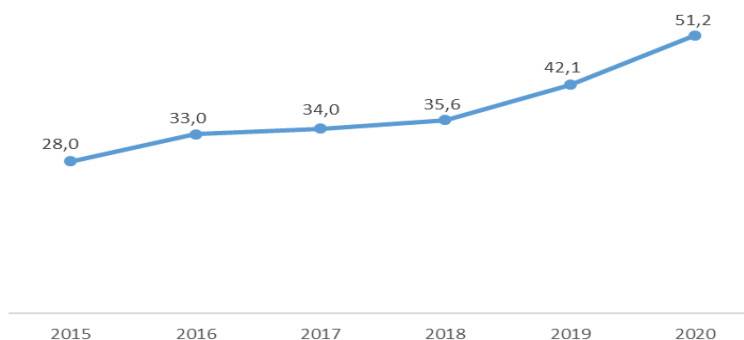
¹⁴ Ten pat, 2 str. 14 p.

¹⁵ Tinning R., Kirk D. & Evans J. Learning to teach physical education. Sydney: Prentice-Hall, 1993.

¹⁶ Sporto įstatymas, 2 str. 16 ir 22 d., 6 str. 2 d., 8 str. 2 d., 12 str.; Lietuvos tautinio olimpinio komiteto įstatai, 2016-03-21.

Valstybės biudžeto finansavimas įskaitant SRF, aukšto meistriško sporto programų finansavimą ir kitas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos priemones¹⁷, per šešerius metus (2015–2020 m.) padidėjo 1,8 karto ir 2020 m. siekė daugiau negu 51 mln. Eur (3 pav.). 2021 m. sportui numatyta 47,9 mln. Eur.

3 pav. KKSD* ir ŠMSM lėšos, panaudotos sportui 2015–2020 m., mln. Eur

* KKSD iki 2019 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMSM pateiktus duomenis

2. LTOK lėšos, kurios skiriamos remti Olimpinių sportą, nėra priskiriamos valstybės biudžeto lėšoms, todėl nebuvo vertintos. 2020 m. komiteto pajamos buvo apie 10,9 mln. Eur¹⁸, iš kurių 10,3 mln. Eur sudarė UAB „Olifėja“ skiriama 8 proc. parama nuo parduotų loterijų bilietų vertės¹⁹ ir mokami dividendai komitetui kaip pagrindiniam akcininkui.

1. SPORTO PLĖTRAI REIKALINGI PAGRĮSTI SPRENDIMAI

3. Kryptingai sporto plėtrai būtinas tinkamas, pagrįstas planavimas²⁰. Patikimos sporto valdymo duomenų sistemos (bazės), padeda juridiniams ir fiziniams asmenims nuolat analizuoti ir nustatyti sporto sistemos dalyvių poreikius, prioritetus bei problemas ir sudaryti galimybes kontroliuoti valstybės strateginių tikslų įgyvendinimą bei efektyvų lėšų panaudojimą²¹. Tinkamas, aiškus veiksmų planavimas, svarbus švelninant neigiamą COVID-19 krizės poveikį sportui.

¹⁷ ŠMSMS duomenimis, 2021 m. valstybės biudžeto lėšos sportui sudaro 47,9 mln. Eur, iš kurių: AMS (federacijų AMS programos, stipendijos, premijos, sporto gimnazijos, Antidopingo agentūra ir kt.) 9,9 mln.; SRF 21,4 mln.; ministerijai pavaldžios sporto įstaigos 5,7 mln.; Mokymo plaukti programa 0,1 mln.; sporto infrastruktūrai 10,7 mln.

¹⁸ LTOK generalinės asamblėjos 2020-02-07 nutarimu Nr. 7 patvirtintas 2020 metų veiklos planas ir biudžetas.

¹⁹ Loterijų įstatymas, 19 str. 1 d.

²⁰ SPLISS-II: Critical success factors that are measured in the SPLISS project. Pillar 2: The governance, organization and structure of elite sport an integrated approach to policy development.

²¹ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 62.2 p.

Sprendimams dėl aukšto meistriško sporto pokyčių priimti neišnaudojamos visos galimos priemonės

4. Iki 2020 m. pagrindinės sporto plėtros kryptys buvo nustatytos 2011–2020 m. sporto plėtros strategijoje²². Jos įgyvendinimą iki 2019 m. koordinavo Kūno kultūros ir sporto departamentas. Vėlesnis strategijos įgyvendinimas perduotas ŠMSM. Audito metu ji nepateikė informacijos apie strategijos priemonių vykdymą ir rezultatus, nes nuo 2019 m. tokių vertinimų nevykdė ir duomenų nerinko. Neatliktas ir bendras strategijos įgyvendinimo vertinimas, neišanalizuota, kokie pokyčiai pasiekti, neidentifikuotos išlikusios problemos, neįvertintas jų aktualumas. Atlikta bendra Sporto plėtros strategijos poveikio sporto sistemai analizė galėjo prisidėti prie 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano ir Sporto plėtros programos tikslų / uždavinių nustatymo ir suteikti informacijos apie taikytų priemonių efektyvumą, numatant naujas.
5. Nuo 2019 m. įsigaliojusioje Sporto įstatymo redakcijoje praplėsta Nacionalinės sporto tarybos kompetencija prisidėti prie valstybinės Sporto strategijos svarstymų ir patarimų teikimo sporto politikos formavimo klausimais. 2020 m. taryba nesirinko kartą per pusmetį kaip numatyta nuostatuose²³. Tarybos nariai, atstovaujantys sporto srityje veikiančioms institucijoms ir nevyriausybinėms organizacijoms, individualiai teikia Seimui, Vyriausybei ar ministerijai siūlymus dėl politikos formavimo ir įgyvendinimo tobulinimo. Įvertinę tarybos svarstytų klausimų turinį, apimtis ir priimtus sprendimus, nustatėme, kad per pastaruosius dvejus metus ji posėdžius organizavo du kartus, kurių metu išklaušė informaciją apie planuojamus pokyčius²⁴ ar svarstė kitus klausimus²⁵, bet nepateikė siūlymų politiką formuojančioms ir įgyvendinančioms institucijoms dėl sporto plėtros²⁶. Tarybai, kurios sudėtyje yra sporto bendruomenės ir viešojo sektoriaus atstovų, neteikiant savo siūlymų dėl valstybės politikos sporto srityje formavimo ir įgyvendinimo, Seimas, Vyriausybė ir ŠMSM praranda galimybę gauti ekspertinius vertinimus.
6. Nuo 2020-04-09 statistinius sporto duomenis²⁷ iš savivaldybių, sporto federacijų ir kitų sporto organizacijų kaupia, analizuoja, apibendrina ir skelbia Lietuvos sporto centras²⁸. Ši funkcija jam buvo perduota daugiau nei po pusmečio likvidavus KKSD (2019-10-01). Dėl vykusių pokyčių 2018 m. statistinių duomenų patikimumo vertinimas nebuvo atliktas ir LSC atstovų teigimu duomenys nebus tikslinami. 2019 m. statistinių duomenų rinkimas ir jų tikslinimas baigtas 2021 m. pradžioje bei vėluota informaciją pateikti Statistikos departamentui. Todėl 2020 m. ŠMSM priimant sprendimus neturėjo naujausių sporto duomenų ir jų tendencijų.
7. Tarptautiniai sporto srities ekspertai pabrėžia, kad būtina turėti duomenų bazes, kurios kasmet atnaujinami duomenys apie trenerius (kvalifikaciją ir jos įgijimo datą), sportininkų

²² Seimo 2011-03-24 nutarimu Nr. XI-1296 patvirtinta 2011–2020 metų Valstybės sporto plėtros strategija.

²³ Vyriausybės 2002-05-13 nutarimu Nr. 666 patvirtinti Nacionalinės sporto tarybos nuostatai, 15 p.

²⁴ 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano pristatymą, informaciją apie numatytus pokyčius rengiamus teisės aktų projektus, naujai rengiamą Nacionalinį pažangos planą ir jame numatytus uždavinius, siūlymus 2021–2024 m. AMS finansavimo pokyčiams, numatomą Lietuvos sporto medicinos centro reorganizavimą ir Lietuvos studentų sporto asociacijos vykdomą veiklą.

²⁵ Nacionalinės sporto tarybos posėdyje 2019-11-11 (protokolas Nr. 1) svarstyta alternatyva Vyriausybei siūlyti „įtraukti sportą atskiru 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano tikslu“.

²⁶ Nacionalinės sporto tarybos posėdžio protokolas, 2020-02-14 Nr. 2.

²⁷ Renkami apibendrinti sporto statistiniai duomenys susiję su fiziniu aktyvumu ir sportu, sporto organizacijų veikla: sportininkais, asmenimis, užsiimančiais fizinio aktyvumo veikla, treneriais, teisėjais, sporto ir sveikatingumo renginiais, stovyklomis, kvalifikacijos tobulinimo renginiais, sporto objektais, finansais ir t. t.

²⁸ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020-04-09 įsakymu Nr. V-541 patvirtinti Lietuvos sporto centro nuostatai, 12.4 p.

pasiekimų ir talentų paieškos proceso rezultatus²⁹. Sporto įstatyme numatyta³⁰, kad valstybės sporto stebėseną turi būti vykdoma, vadovaujantis ŠMSM ministro patvirtintais sporto stebėsenos rodikliais ir nustatyta tvarka, tačiau iki audito pabaigos ministras nebuvo patvirtinęs nei tvarkos, nei rodiklių. Statistiniai sporto duomenys renkami vadovaujantis LSC direktoriaus nustatyto metodikos aprašu³¹. Duomenys apie sportininkus ir trenerius nepersonalizuoti, pateikiami apibendrinti pagal sporto organizacijų tipą, savivaldybes bei sporto šakas. Todėl jie gali dubliuotis, nesudaro pagrindo analizuoti sportininkų duomenis pagal meistriskumo pakopas, pasiektus rezultatus ir trenerių duomenis pagal amžių, kvalifikaciją, treniruojamų sportininkų pasiekimus ir pan.

Informacijos rinkimo apie sportininkus ir trenerius pavyzdžiai

LSC renka informaciją apie sportuojančių skaičių iš savivaldybių, kurios pateikia nedetalizuotą informaciją apie sportuojančių skaičių sporto klubuose, ugdymo centruose ir viešosiose įstaigose, todėl duomenys gali dubliuotis jeigu tas pats asmuo sportuoja keliose įstaigose.

LSC renka informaciją apie trenerių skaičių ir jų pasiskirstymą pagal kvalifikacines kategorijas savivaldybėse, bet ŠMSM neturi duomenų, kaip įgyvendinama Sporto įstatymo 11 str. nuostata dėl trenerių kvalifikacinių reikalavimų (pvz., kiek jų atitinka reikalavimus, kiek neatitinka).

8. Neturint detalių duomenų apie AMS sportininkus ir trenerius, sporto stebėsenos sistema neatspindės visumos, nebus sudarytos sąlygos stebėti vykdomų priemonių poveikį AMS (pokyčius pagal sporto šaką, savivaldybę, sportininkų ugdymą, pasiekimus, trenerius ir pan.) ir priimti pagrįstus sprendimus.
9. Siekiant užtikrinti AMS veiklų tęstinumą, ŠMSM vykdė priemones sporto srities rizikoms dėl COVID-19 valdyti (1 lentelė). Europos Vadovų Tarybos ir Europos sporto organizacijos rekomendavo nustatyti veiksmų planą valdyti rizikas ir sušvelninti neigiamą pandemijos poveikį sporto sektoriui per pandemiją ir jai pasibaigus³². EK atlikto COVID-19 ekonominio poveikio ES sporto sektoriui tyrimo³³ rezultatai parodė, kad valstybės narės daugiausia dėmesio skyrė finansinių klausimų sprendimui. EK skatina lanksčiai vykdyti ERASMUS+ programos projektus³⁴ ir naudoti tokias pagalbos priemones kaip SURE³⁵ ar kitas.

1 lentelė. ŠMSM informacija apie vykdomas COVID-19 rizikų valdymo priemones

Tipas	Priemonės
Išankstinių paramos priemonių išplėtimas ir pritaikymas	Valstybinių stipendijų tęsimas profesionaliems sportininkams, kurie negalėjo varžytis atšauktuose renginiuose ³⁶ . 2021 m. skiriant finansavimą federacijų ir neįgaliųjų sporto organizacijų AMS programoms, bus atsižvelgiama į COVID-19 pandemijos poveikį konkrečiai sporto šakai ³⁷ .

²⁹ SPLISS-II: Critical success factors that are measured in the SPLISS project.

³⁰ Sporto įstatymas, 5 str.

³¹ Lietuvos sporto centro direktoriaus 2020-06-08 įsakymu Nr. 49 patvirtintas Lietuvos sporto statistikos rengimo metodikos aprašas.

³² Position paper on the impact of the COVID-19 crisis on the sport sector, Share, 2020. Prieiga per internetą: <https://epsi.eu/news/position-paper-on-the-impact-of-the-covid-19-crisis-on-the-sport-sector/>.

³³ Mapping Study on measuring the economic impact of COVID-19 on the sport sector in the EU. Final report. EK, 2020. Prieiga per internetą: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/76b94a58-2f3c-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-175633451>, (žiūrėta 2021-02-17).

³⁴ ES programa, skirta švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto sritims Europoje remti.

³⁵ ES paramos priemonė laikinai paramai nedarbo rizikai mažinti esant ekstremalioms situacijoms.

³⁶ Sporto įstatymas, 24 str.

³⁷ Vyriausybės 2020-02-05 nutarimu Nr. 85 patvirtintas Aukšto meistriskumo sporto programų įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas.

Tipas	Priemonės
Atleidimas nuo įsipareigojimų, jų nukėlimas ar atidėjimas	Ministerija atliko federacijų sutarčių pakeitimus, kurie susiję su sporto renginių atšaukimu ir nepanaudotomis pagal suplanuotą sąmatą lėšomis.
Informacijos pateikimas ir rekomendacijos	Sporto renginių atvirose ir uždaroje erdvėje organizavimo rekomendacijos ³⁸ .

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMSM informaciją.

Planuojami ir vykdomi pokyčiai

- 2021 m. švietimo, mokslo ir sporto ministras inicijavo Sporto įstatymo peržiūrą ir sudarė darbo grupę parengti ir pateikti pasiūlymus dėl reglamentavimo tobulinimo³⁹. Pagrindiniai pakeitimai numatomi dėl aiškesnio ir efektyvesnio sporto srities valdymo, stebėsenos, sporto registro, sąvokų ir pan. (projektą planuojama parengti iki 2021-06-01). Ministerija parengė Sporto registro nuostatų projektą, kuris derinamas su institucijomis, pateikusiomis pastabas ir pasiūlymus. Planuojama peržiūrėti LSC funkcijas, suderinti ir prioretizuoti visus galimus sporto srities stebėsenos rodiklius, įskaitant NPP priemones, Vyriausybės programą, LSC renkamą statistiką. Šioms veikloms atlikti padidinti ministerijos Sporto grupės žmogiškieji ištekliai. Įsteigus sporto registrą, bus nustatytos aiškios teisės ir pareigos duomenų teikėjams ir gavėjams, sukurtos galimybės patikimomis procedūromis surinkti rodiklius ir atlikti išsamias analizes.

2. SPORTO INFRASTRUKTŪRA TURĖTŲ BŪTI PLĖTOJAMA KRYPTINGIAU

- Sporto srities ekspertų vertinimu, siekiant užtikrinti AMS rezultatus, svarbus veiksnys yra tinkama sporto infrastruktūros objektų plėtra, t. y. koordinuojama šalies mastu, nustatomi sportininkų ir trenerių poreikiai, sporto objektai yra prieinami ir tinkami sportininkams treniruotis⁴⁰.
- Iš viso šalyje 2019 m. buvo 5 703 sporto objektai. Savivaldybės vykdo jų plėtrą, užtikrina jų teikiamų paslaugų prieinamumą gyventojams⁴¹, ministerija skiria finansavimą sporto objektų statybai, remontui ar rekonstrukcijai. 2021–2023 m. planuojama investuoti per 38 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, o 2020 m. sporto objektų statybai ir renovacijai (62 projektai) ministerija skyrė apie 55 mln. Eur: 35 mln. sporto objektų statybai, rekonstravimui, modernizavimui, atnaujinimui ar remontui papildomai skyrė iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų⁴²; 12,4 mln. – savivaldybių sporto infrastruktūros objektų statybai ir (ar) rekonstravimui, 3,6 mln. Eur švietimo įstaigų 16 sporto aikštynų atnaujinimui; 3,4 mln. Eur SRF lėšų skirta esamų sporto objektų plėtrai, priežiūrai, remontui.

³⁸ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020-06-05 įsakymu Nr. V-869 patvirtintos Sporto renginių atvirose ir uždaroje erdvėje organizavimo rekomendacijos.

³⁹ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021-01-25 įsakymas Nr. V-124 Dėl darbo grupės sudarymo.

⁴⁰ SPLISS-II: Critical success factors that are measured in the SPLISS project.

⁴¹ Sporto įstatymas, 8 str. 2 d. 2 p.

⁴² Vyriausybės 2020-05-06 nutarimas Nr. 458 „Dėl lėšų skyrimo“.

13. Vienas iš 2011–2020 m. Valstybinės sporto plėtros strategijos tikslų buvo sukurti ir (arba) atnaujinti sporto infrastruktūrą, kad ji būtų tolygiai išplėta visuose Lietuvos regionuose, prieinama ir sudarytų tinkamas sportavimo sąlygas įvairaus amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, mėgėjams ir AMS⁴³. Strategijoje planuotas 40 sporto infrastruktūros objektų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų nebus pasiektas⁴⁴, nes 2019 m. rodiklis siekė 20 ir tarp apskričių jo reikšmė skyrėsi daugiau nei du kartus (2 lentelė). Atitinkamai buvo planuojama didinti rodiklį dėl sporto objektų, skirtų AMS sportininkams ugdyti, tačiau ministerija jo nestebi ir nėra žinomas prieinamumo lygis šalies mastu.

2 lentelė. 2019 m. sporto objektų skaičius 10 tūkst. gyventojų pagal šalies apskritis

Apskritis	Sporto objektų skaičius	Sporto objektų skaičius 10 tūkst. gyventojų
Vilniaus apskritis	1059	13
Kauno apskritis	989	18
Klaipėdos apskritis	634	20
Telšių apskritis	318	24
Marijampolės apskritis	363	26
Panevėžio apskritis	566	27
Tauragės apskritis	253	27
Šiaulių apskritis	723	28
Utenos apskritis	396	31
Alytaus apskritis	402	30
Iš viso	5 703	20

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LSC ir Statistikos departamento duomenis

14. Strategijoje numatytas rodiklis nėra pakankamas įvertinti prieinamumo lygį, nes sporto objektai skiriasi pagal dydį ir paskirtį. Lietuvos sporto centras renka, apibendrina ir skelbia kiek ir kokių sporto objektų yra pagal savivaldybes, tačiau nerenkami tarptautinių ekspertų siūlomi⁴⁵ duomenys apie sporto objektų užimtumą, jų būklę bei galimybę (tinkamumą, prieinamumą) jose treniruotis bei ruoštis varžyboms AMS pagal sporto šakas, taip pat apie investicijas į sporto objektų atnaujinimą, pagerinimą, rekonstrukciją (kada atlikta, kas buvo padaryta, panaudotų lėšų šaltinis ir pan.). ŠMSM nėra atlikusi tyrimų ir analizių dėl sporto objektų poreikio pagal sporto šakas, regionus ar galimybes organizuoti tarptautinius renginius. Todėl dabar turimų duomenų nepakanka prieinamumui šalies mastu įvertinti ir pagrįstiems sprendimams priimti, siekiant kryptingai vykdyti sporto infrastruktūros plėtrą valstybės biudžeto lėšomis.
15. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nustatyti investicijų projektų atrankos į valstybės investicijų programą kriterijai apima Vyriausybės programos prioritetus, teritorinį panašių objektų išsidėstymą, miesto ar gyvenvietės dydį pagal gyventojų skaičių⁴⁶. Tačiau kriterijai neatspindi aukšto meistriškumo sporto poreikių, o valstybės mastu nėra nustatytų kryptų dėl sporto infrastruktūros vystymo. Dar 2016 m. Valstybės kontrolė atlikusi auditą⁴⁷ nustatė, kad kai kurie daugiaviečiai sporto centrai (arenos, sporto kompleksai, baseinai) vienas nuo kito nutolę nepagrįstai mažu, 6–15 km atstumu. Nacionalinės

⁴³ Seimo 2011-03-24 nutarimu Nr. XI-1296 patvirtinta 2011–2020 metų valstybės sporto plėtros strategija, 4 tikslas.

⁴⁴ 2020 m. duomenys bus surinkti ir rodikliai apskaičiuoti 2021 m.

⁴⁵ SPLISS. PILLAR 6: Training facilities, CSF 6.1-CSF 6.5.

⁴⁶ Švietimo, mokslo ir sporto ministro valdymo srities investicijų projektų atrankos į Valstybės investicijų programą kriterijai ir jų reikšmės.

⁴⁷ „Valstybės investicijų 2015 metais programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

sportininkų asociacijos atstovai patvirtino problemą dėl ilgai trunkančių ar ne laiku pradėtų sporto objektų statybos ar renovacijos, jų tikslingumo, kai pastatyti sporto objektai panaudojami tik iš dalies ar statomi vienas šalia kito.

Netinkamos sporto objektų plėtros pavyzdžiai⁴⁸

Palangoje pastatytas vienas didžiausių šalyje universalus sporto kompleksas (5,6 mln. Eur), o mažu atstumu (13 km) nutolusioje Kretingoje taip pat statomas naujas sporto kompleksas (2,6 mln. Eur).

12 metų tęsiasi sportininkų rengimo centro Druskininkuose statybos (ŠMSM duomenimis 2021 m. sausio mėn. statybos darbai baigti, laukiama kol bus pasirašytas statybos užbaigimo aktas) (30 mln. Eur). Centras turėjo sudaryti sąlygas Lietuvos ir užsienio sportininkams kelti meistriškumą, rengtis varžyboms ir atlikti reabilitaciją, sporto ir sveikatinimo renginius, karantino metu organizuojami sportininkų socialiniai burbulai.

Prieš olimpinius metus pradėtas renovuoti vienintelis lengvosios atletikos maniežas Vilniuje (3,7 mln. Eur), todėl sportininkai neteko galimybės kokybiškai ruoštis olimpinėms žaidynėms. Sportininkai buvo priversti treniruotis lauke, važiuoti į kitus miestus, užsienio stovyklas.

Irklavimo bazė pastatyta Zarasuose, tačiau sportininkų nuomone būtų efektyviau, jei būtų renovuota bazė esanti Vilniuje.

Planuojami ir vykdomi pokyčiai

16. Ministerija bendradarbiaujant su Lietuvos statistikos departamentu surinko oficialią statistiką apie sporto objektus savivaldybėse ir sukūrė interaktyvų žemėlapį⁴⁹, kuriame sporto objektai suskirstyti pagal rūšis ir jų išsidėstymą savivaldybėse. Atliekama sisteminė Valstybės investicijų programos objektų peržvalga įvairiais pjūviais, įskaitant ir erdvinę analizę parengiant sporto infrastruktūros objektų žemėlapį bei sporto šakų poreikius. Ministerija pateikė informaciją, kad Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projekte numatoma plėsti fiziniam aktyvumui ir aukšto meistriškumo sportininkų rengimui reikalingą sporto infrastruktūrą, remiantis aiškiais kriterijais ir sporto registro duomenimis.

3. FEDERACIJŲ FINANSAVIMAS IR ATSISKAITYMAS TURI BŪTI SIEJAMI SU TIKSLAIS

17. Federacijoms priskirta atsakomybė plėtoti savo sporto šaką, atstovauti jos atstovų interesams, nustatyti jai būdingus reikalavimus ir (ar) užtikrinti jų laikymąsi, rengti ir įgyvendinti įvairias sporto šakos populiarinimo priemones⁵⁰. Siekiant aukštų pasiekimų svarbu apibrėžti aiškius federacijų, siekiančių gauti finansavimą iš valstybės biudžeto, tikslų, veiklos ir rezultatų kriterijus⁵¹.

⁴⁸ 2020-09-16 susitikimas su Nacionalinės sportininkų asociacijos atstovais.

⁴⁹ Prieiga per internetą:

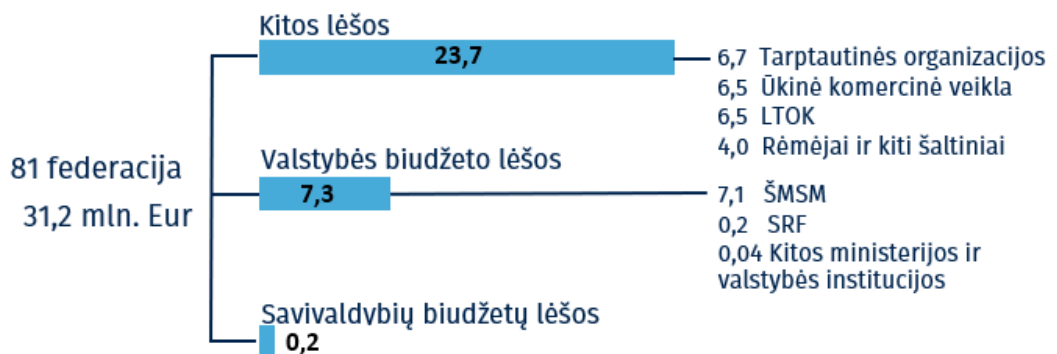
<https://osp.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=3e3d1effe9314624848324d8bcda497>, (žiūrėta 2021-02-17).

⁵⁰ Sporto įstatymas, 2 str. 22 d.

⁵¹ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 2.10.4 p.

18. Tarptautinis olimpinis komitetas pabrėžia, kad valstybės institucijos, olimpinio judėjimo dalyviai, kitos sporto organizacijos ir suinteresuotosios šalys turi dirbti kartu dėl bendrų tikslų, o tarptautiniu mastu pripažįstamų gero valdymo principų taikymas turėtų būti skatinamas visose sporto organizacijose⁵². Svarbu siekti, kad federacijų finansavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose apibrėžti finansavimo skyrimo kriterijai, apimantys gero valdymo principus, būtų tinkamai įgyvendinami⁵³.
19. 81 federacijos⁵⁴ 2019 m. bendras biudžetas buvo 31,2 mln. Eur, iš kurių 76 proc. sudaro kitos lėšos: tarptautinių organizacijų, LTOK, ūkinė komercinė veikla, rėmėjai. SRF federacijų veiklai skirtos lėšos sudaro 0,2 mln. Eur (0,6 proc.) (4 pav.).

4 pav. Federacijų panaudotos lėšos pagal šaltinius 2019 m. mln. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LSC duomenis

20. Federacijų AMS programų finansavimas valstybės biudžeto lėšomis kinta nežymiai ir vidutiniškai per metus siekia 6,7 mln. Eur. SRF lėšos numatytos fiziniam aktyvumui skatinti⁵⁵ ir negali būti skiriamos veikloms, susijusioms su aukšto meistriškumo sportu. Fondo lėšos per šešerius metus padidėjo tris kartus ir 2020 m. sudarė 17,5 mln. Eur (5 pav.). 2021 m. planuojama 21,4 mln. Eur, o programoms 7,0 mln. Eur. Federacijos, plėtodamos savo sporto šakas ir įgyvendindamos populiarinimo priemones pritraukti kuo daugiau sportuojančiųjų, rengia sporto projektus, kuriems 2020 m. iš fondo gavo 0,7 mln. Eur (4,0 proc.).

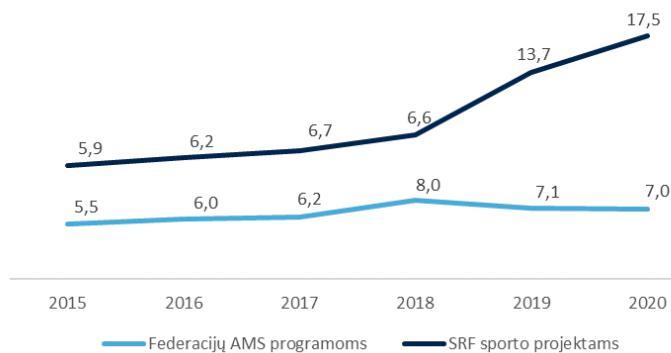
⁵² „Etika“, Tarptautinis olimpinis komitetas, 2018 m., 80 psl.

⁵³ Sporto įstatymas, 18 str. 3 d., 19 str. 1 d. 6-10 p.

⁵⁴ 81 federacija, iš jų 76 sporto šakų federacijos ir 5 olimpiniam, parolimpiniam, regos, klausos ar judėjimo negalias turinčių asmenų sporto judėjimams Lietuvoje vadovaujančios nevyriausybinės organizacijos.

⁵⁵ Sporto įstatymas, 17 str. 1 d.: SRF lėšomis finansuojami sporto projektai, susiję su sporto inventoriaus ir įrangos įsigijimu, sporto renginių organizavimu, kvalifikacijos tobulinimu, fizinio aktyvumo veiklomis ir esamų sporto bazių plėtra, priežiūra ir remontu.

5 pav. KKSD* ir ŠMSM lėšos, panaudotos AMS programoms ir fiziniam aktyvumui 2015–2020 m., mln. Eur

* KKSD iki 2019 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal KKSD, LSC ir ŠMSM pateiktus duomenis

21. 2020 m. lapkričio mėn. Konstitucinis Teismas⁵⁶ antikonstitucinėmis pripažino Sporto įstatymo nuostatas, reglamentuojančias SRF finansavimą ir lėšų skyrimo tvarką⁵⁷. SRF veiklos reglamentavimo trūkumų yra nustačiusios Valstybės kontrolė⁵⁸ ir Specialiųjų tyrimų tarnyba⁵⁹. Teikta rekomendacija patobulinti projektų vertinimo sistemą ir vykdymo kontrolę, užtikrinti finansavimo sprendimų pagrįstumą, objektyvumą, skaidrumą ir viešinimą. Jos terminas – 2020-12-31, tačiau dar nėra įgyvendinta. Specialiųjų tyrimų tarnybos atstovas taip pat pateikė informaciją, kad pokyčių dėl teiktų siūlymų nėra.

Skiriant finansavimą aukšto meistrškumo programoms nepakankamai vertinamas federacijų atitikimas reikalavimams

22. Federacija, siekianti gauti valstybės biudžeto lėšų AMS programai įgyvendinti, turi atitikti Sporto įstatyme apibrėžtus kriterijus, suteikiančius teisę gauti lėšų⁶⁰, ir neapimti finansavimo neskyrimo pagrindų⁶¹. Analizavome, ar ŠMSM 2020 m. skiriant finansavimą federacijoms vertino informaciją dėl atitikimo reikalavimams. Nustatėme, kad ŠMSM federacijų prašo pateikti ir vertina informaciją ne dėl visų kriterijų.

Privalomos informacijos, kurios Ministerija nevertina skirdama federacijoms finansavimą, pavyzdžiai

Ministerija nereikalauja informacijos, ar federacija neapima finansavimo neskyrimo pagrindų⁶²: prašydama lėšų, pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis arba suklastotus dokumentus; naudodama valstybės biudžeto lėšas buvo neįvykdžiusi lėšų naudojimo sutarties ar netinkamai ją įvykdžiusi ir tai buvo esminis sutarties pažeidimas arba valstybės institucija yra gavusi

⁵⁶ Konstitucinio Teismo 2020-11-03 nutarimas Nr. KT187-N15/2020.

⁵⁷ SRF turi tapti biudžeto priemone be specialaus pajamų šaltinio ir įstatymu apibrėžtų apimčių, lėšų dydį kasmet nustatant Vyriausybei ir patvirtinant Seimui.

⁵⁸ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

⁵⁹ Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvados dėl sporto projektų finansavimą reglamentuojančių teisės aktų: 2019-10-22 Nr. 4-01-8995, 2020-08-10 Nr. 4-01-6225, 2020-09-28 Nr. 4-01-7696.

⁶⁰ Sporto įstatymas, 19 str. 1 ir 2 d.

⁶¹ Ten pat, 20 str. 1 d.

⁶² Ten pat, 20 str. 1 d.

informaciją apie kitų valstybės lėšų naudojimo sutarčių su kitomis valstybės institucijomis neįvykdymą ar netinkamą jų įvykdymą ir tai buvo esminis sutarčių pažeidimas, ir nuo šių pažeidimų paaiškėjimo dienos yra praėję mažiau kaip 3 metai; buvo patraukta baudžiamojon atsakomybėn ir nepraėjo 10 metų nuo nuosprendžio įsigaliojimo dienos.

Ministerija neanalizuoja, ar federacija savo interneto svetainėje skelbia privalomą informaciją⁶³: federacijos priimamus sprendimus, susijusius su visų amžiaus grupių nacionalinių rinktinių sudarymu (tarp jų ir šių rinktinių sudarymo kriterijus), federacijos metinio biudžeto sąmatą (išskiriant federacijos veiklai administruoti numatytas išlaidas), etikos kodeksą, strateginį veiklos planą, AMS programą, kuriai įgyvendinti prašoma valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų, AMS programų, kurioms įgyvendinti buvo skirta valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų, įgyvendinimo ataskaitas.

23. Peržiūrėję federacijų finansavimą reglamentuojančius teisės aktus, nustatėme, kad AMS įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas apima ne visą informaciją⁶⁴, nurodytą Sporto įstatyme. Taip ministerija negali įvertinti, ar federacijos atitinka visus finansavimo kriterijus ir įsitikinti, ar turi teisę gauti valstybės biudžeto lėšų AMS programai įgyvendinti.
24. Įvertinę ministerijos interneto svetainėje pateiktą informaciją apie 2020 m. federacijų teiktas AMS programas, komisijos⁶⁵ posėdžių protokolus⁶⁶ ir ministro įsakymus⁶⁷ dėl lėšų skyrimo, nustatėme, kad atliekamas detalus federacijoms skiriamų lėšų apskaičiavimas⁶⁸. Tačiau nevertinami federacijų AMS programose užsibrėžti su funkcijomis susiję veiklos tikslai, uždaviniai ir priemonės jiems įgyvendinti, priemonių terminai, lėšų poreikis ir planuojami lėšų šaltiniai, priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijai, jų reikšmės ir ar programa atspindi patvirtinto federacijos ketverių metų strateginio veiklos plano tikslus, uždavinius, priemones ir rodiklius. Ministerija susitikime patvirtino, kad AMS programų turinio vertinimas nėra atliekamas.
25. Atsirinkę devynias 2020 m. finansuotas federacijas palyginome, ar jų 2020 m. AMS programos apima federacijų strateginių veiklos planų tikslus, uždavinius, priemones ir rodiklius. Nustatėme, kad ne visų federacijų programose siekiami rezultatai ir vertinimo kriterijai išreikšti skaičiais ir pamatuojami, o programos dera su ketverių metų strateginiais veiklos planais. Pažymėtina, kad federacijų AMS programos rengiamos vieneriems metams, todėl neatsiskleidžia tęstinumas susijęs su sportininkų rengimu ir ilgesnio laikotarpio perspektyvomis.

⁶³ Sporto įstatymas, 19 str. 8 d.

⁶⁴ Vyriausybės 2020-02-05 nutarimu Nr. 85 patvirtintas Aukšto meistriškumo sporto programų įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas, 6 d.

⁶⁵ AMS programų įgyvendinimo finansavimo, valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutarčių pakeitimo ar papildomų lėšų programoms įgyvendinti skyrimo, išvadų ir rekomendacijų rengimo komisija.

⁶⁶ 2020-03-25 Nr. SG6-3, 2020-03-26 Nr. SG6-4, 2020-03-30 Nr. SG6-5, 2020-04-20 Nr. SG6-6.

⁶⁷ Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymai: 2020-03-10 Nr. V-344 „Dėl lėšų skyrimo 2020 m. AMS programoms įgyvendinti“ ir 2020-03-27 Nr. V-466 „Dėl lėšų skyrimo 2020 metų neįgaliųjų sporto organizacijų AMS programoms įgyvendinti“.

⁶⁸ Federacijoms skiriamų lėšų dydis apskaičiuojamas remiantis federacijų duomenimis apie sportininkų rezultatus atitinkamose tarptautinėse AMS varžybose; nacionalinių AMS varžybų sistemoje dalyvaujančių sportininkų skaičių; federacijos organizacinės, vadybinės ir administracinės veiklos rezultatus.

Devynių atsitiktinių federacijų 2020 m. AMS programų ir strateginių veiklos planų trūkumų pavyzdžiai

Dėl federacijų Strateginių veiklos planų: dvi (22 proc.) federacijos neturi strateginio veiklos plano, apimančio ketverių metų laikotarpį; viena nenumačiusi tikslų, daugiau negu pusė (55,6 proc.) nesuplanavusios siekiamų rezultatų.

Dėl AMS programų: penkios (55,5 proc.) federacijų AMS programoje iš jų įstatų pateiktos veiklos tik iš dalies apima federacijų atsakomybę už tam tikrą sporto šaką, nes ne visos nusimačiusios sporto šakos plėtojimo, populiarinimo veiklas ar atstovų interesus atstovavimą. Ne visais atvejais priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės yra pamatuojami, pvz., „iškovoti prizines vietas“, bet nenumatyta, kiek ir kokių vietų; „3 dienos / 4 treniruotės“, bet nenumatytas dalyvaujančių sportininkų skaičius; „sporto šakos plėtra ir aukšti rezultatai varžybose“ ar „proceso ir efekto“, bet nenumatytos reikšmės.

Septynios (arba 77,7 proc.) federacijų AMS programos iš dalies dera su Strateginiais veiklos planais, nes tikslus galima susieti, likusių dviejų minėtų dokumentų tikslai ir rezultatai nesusieti.

26. Patikrinome visų 64 federacijų, 2020 m. gavusių valstybės biudžeto lėšų AMS programoms, internetinėse svetainėse viešinant informaciją. Nustatėme, kad federacijos viešina ne visą Sporto įstatyme numatytą informaciją: 2021-01-25 dienai viena federacija interneto svetainės neturėjo, 2 (3 proc.) neviešino etikos kodekso ir strateginio veiklos plano, 20 (31 proc.) – 2019 m. ir 7 (11 proc.) 2020 m. AMS programų, 52 (81 proc.) viešina tik dalį, o 12 (19 proc.) neviešino 2019 m. ataskaitų dėl valstybės biudžeto lėšų panaudojimo. Skiriant finansavimą federacijoms, kurios viešai skelbia ne visą informaciją apie savo veiklą ir valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, neskatinamas federacijų atsakingumas ir skaidrumas suinteresuotosioms šalims ir visuomenei.
27. Tarptautinis olimpinis komitetas yra apibrėžęs septynis⁶⁹ pagrindinius universalius olimpinio ir sporto judėjimo gerojo valdymo principus⁷⁰. LTOK visoms Lietuvos federacijoms rekomenduoja⁷¹ principus taikyti savo veikloje, jų svarbą akcentuoja ES Taryba⁷² ir atliktų tyrimų rezultatai⁷³. Sporto įstatyme nustatyta, kad tik federacijos, siekiančios valstybės biudžeto lėšų AMS programai įgyvendinti, privalo atitikti Sporto įstatyme nustatytus kriterijus, kurių dalis siejasi su gero valdymo principais – patvirtintas etikos kodeksas ir strateginis veiklos planas, interneto svetainėje skelbiama privaloma informacija, įtvirtinta valdymo organų narių rotacija, numatant maksimalų galimą iš eilės einančių kadencijų skaičių tam pačiam asmeniui⁷⁴.
28. Ne visos valstybės biudžeto lėšomis finansuotos federacijos atitinka minėtus kriterijus, susijusius su gero valdymo principais, nes neviešina visos privalomos informacijos internetinėse svetainėse, neturi pagal reikalavimus parengtų strateginių veiklos planų. Be to, penkioms federacijoms⁷⁵ nebuvo skirtas finansavimas dėl trūkumų, susijusių su valdymo organų narių rotacija.

⁶⁹ Vizija, misija ir strategija; Struktūra, taisyklės ir demokratinis procesas; Aukščiausio lygio kompetencija, reputacija ir etikos standartai; Atskaitomybė, skaidrumas ir kontrolė; Solidarumas ir plėtra; Sportininkų įsitraukimas, dalyvavimas ir priežiūra; Darnūs santykiai su valdžios institucijomis išlaikant autonomiją.

⁷⁰ „Etika“, Tarptautinis olimpinis komitetas, 2018 m., Etikos kodekso įgyvendinimo nuostatos „Pagrindiniai universalūs olimpinio ir sporto judėjimo gerojo valdymo principai“, 71–80 psl.

⁷¹ Prieiga per internetą: <https://www.ltok.lt/gerasis-valdymas/>, (žiūrėta 2021-02-17)

⁷² ES Tarybos Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2018)12 valstybėms narėms dėl gero valdymo sporte skatinimo.

⁷³ National sports governance observer. Final report, Danish Institute for Sports Studies, 2018 m.; Gerojo valdymo sporte vertinimo studija ir Gerojo valdymo sporto organizacijos praktinis vadovas, Lietuvos sporto federacijų sąjunga, 2018 m.

⁷⁴ Sporto įstatymas, 19 str. 1 d. 6, 7, 8 ir 10 p. ir 2 d.

⁷⁵ Sporto komisijos protokolas, pvz.: 2020-03-26 Nr. SG6-4.

29. ŠMSM, kaip sporto politikos formuotoja, nenusimatė veiksmų ir nevykdė nuolatinių mokymų⁷⁶ dėl gero valdymo principų diegimo, nepaskyrė įstaigos, kuri teiktų federacijoms konsultacijas ar metodinę pagalbą. Lietuvos sporto universitetas atlieka tyrimą „Gerojo valdymo principų taikymas sporto organizacijoje“, kurio metu planuoja vertinti ir teikti rekomendacijas organizacijoms individualiai rezultatų neviešinant. ŠMSM, bendradarbiaudama su Universitetu, galėtų įvertinti tyrimo rezultatus ir numatyti priemones, kurios valstybės mastu paskatintų ir padėtų visoms federacijoms taikyti gero valdymo principus savo veikloje.
30. Federacijos privalo užtikrinti būtinas paslaugas sportininkams, pvz., medicinos, masažuotojų, kineziterapeutų ir kt. ŠMSM pateikė informaciją, kad federacijoms, ypatingai individualių sporto šakų, tapo sudėtinga užtikrinti kokybišką sportininkų rengimąsi. Federacijoms pasiruošimui svarbiausiems tarptautinėms varžyboms lėšų skiria ir LTOK, tačiau su ŠMSM nėra pasirašę bendradarbiavimo sutarties dėl sportininkų rengimo per ketverius olimpinio ciklo metus. Esant nepakankamam institucijų bendradarbiavimui, gali būti neužtikrinamas sklandus sportininkų pasiruošimas siekiant aukščiausių sportinių rezultatų. ŠMSM, LTOK ir kitų organizacijų atstovai susitikimų metu patvirtino, kad siekiant kryptingai naudoti lėšas ir parengti sportininkus, svarbus bendradarbiavimas.

Federacijoms atsiskaitant nepakankamai vertinami metinės veiklos rezultatai, neatliekama lėšų panaudojimo kontrolė

31. Federacijos AMS programos įgyvendinimo metu ir jai pasibaigus, atsiskaito ŠMSM teikdamos nustatytus dokumentus⁷⁷. ŠMSM turi įvertinti, ar programai skirtos lėšos yra panaudotos pagal paskirtį⁷⁸. Nustatėme, kad ŠMSM analizuoja federacijų pateiktą atsiskaitymo informaciją dėl AMS programos įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimo tinkamoms išlaidoms apmokėti, tačiau nevertina, ar panaudojus lėšas pasiekti programos tikslai ir rezultatai.
32. Analizavome devynių atsitiktų federacijų 2020 m. ataskaitas ir nustatėme, kad atsiskaitant už AMS programai panaudotas valstybės biudžeto lėšas, ne visada yra pateikiamos priemonių įvykdymo kriterijų planinės ir faktinės reikšmės, o kriterijai pamatuojami suteikiant pagrindą įvertinti rezultatus.

Dėl devynių atsitiktų federacijų atsiskaitymo už 2020 m. AMS programoms vykdyti panaudotas lėšas

I pusm. ataskaitose dalį planuotų, tačiau nepamatuojamų vertinimo kriterijų nurodė trys (33 proc.), o II pusm. – viena (11 proc.) federacija, pvz., „sporto šakos plėtra ir aukšti rezultatai varžybose“, „tarptautinėse varžybose užimtos visos prizinės vietos“, „sporto ekspertų darbo periodas“.

I pusm. faktinių vertinimo kriterijų reikšmių nepateikė viena (11 proc.) federacijų, tiek pat federacijų pateikė nepamatuojamas faktinių kriterijų reikšmes. II pusm. nepamatuojamus vertinimo kriterijus pateikė keturios (44 proc.) federacijos, pvz., „patalpų nuoma“.

Viena federacija pateikė netinkamus planuojamus vertinimo kriterijus („efekto ir proceso“), todėl vykdytų priemonių rezultatų pasiekimo įvertinti negalėjome.

⁷⁶ 2020 m. ŠMSM federacijoms surengė mokymus „Sporto federacijų ir klubų mokesčių ir apskaitos iššūkiai. Dažniausiai daromos klaidos ir jų koregavimas“.

⁷⁷ Vyriausybės 2020-02-05 nutarimu Nr. 85 patvirtintas Aukšto meistriškumo sporto programų įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas, 46 p.

⁷⁸ Ten pat, 36 p.

33. AMS programų įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos apraše apibrėžta programoms įgyvendinti skirtų lėšų naudojimo kontrolė⁷⁹. 2020 m. ŠMSM ministras patvirtino metinį AMS programų įgyvendinimui skirtų lėšų naudojimo kontrolės planą⁸⁰, kuriame buvo numatyta patikrinti septynias federacijas, o nuasmenintas patikrinimų kontrolės pažymas viešai skelbti ministerijos interneto puslapyje. Tačiau federacijų patikrinimai nebuvo atliekami, o ministerija nurodė, kad Sporto grupės ir buhalterijos specialistai neturi reikalingos kompetencijos kontrolės plano įgyvendinimui užtikrinti.

Planuojami ir vykdomi pokyčiai

34. ŠMSM patvirtino darbo grupę Sporto įstatymui peržiūrėti ir pasiūlymams pateikti⁸¹. Tobulintinos sritys apima SRF finansavimo tvarką, siekiant įgyvendinti Konstitucinio Teismo nutarimą⁸² ir AMS, tarptautinių varžybų finansavimą bei sportininkų skatinimą. Ministerija, rengdama Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projektą, numato parengti ir priimti Sporto įstatymo pakeitimus, siekiant išgryninti federacijų veiklos vertinimo kriterijus ir fondo veiklos modelį, įsteigti kompetencijų centrą, teikiantį metodinę pagalbą federacijoms diegiant gero valdymo principus.
35. ŠMSM pateikė informaciją, kad planuoja pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su LTOK dėl sportininkų pasirengimo olimpinėms žaidynėms bei kartu kontroliuoti lėšų panaudojimą, ir klausimų svarstymas, ir dokumentų parengimas bendru sutarimu yra atidėtas iki olimpinio ciklo pabaigos.

4. REIKALINGOS TIKSLINGOS SPORTININKŲ PAMAINOS UGDYMO PRIEMONĖS

36. Siekiant tvarios sporto plėtros visais lygiais, svarbu skatinti sportininkų pamainos ugdymą ir į jį investuoti⁸³. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas talentų identifikavimui⁸⁴. Remti gabių vaikų sporto ugdymą numatyta Valstybės pažangos strategijoje⁸⁵ ir NPP⁸⁶. Aukščiausiems Lietuvos sporto pasiekimams gausinti turi būti sukurta efektyvi sportininkų auginimo sistema. Svarbu sistemingai identifikuoti perspektyvius sportininkus, suplanuoti priemones, tikslines lėšas ir reikalingas paslaugas jiems išsiugdyti aukščiausiu lygiu⁸⁷.
37. ŠMSM siekia didinti vaikų įtraukimą į sportą, bet neanalizuoja sportuojančių vaikų dalies skirtumų tarp savivaldybių ir neturi duomenų, kiek iš jų pasiekia aukštų rezultatų. 2019 m.

⁷⁹ Vyriausybės 2020-02-05 nutarimu Nr. 85 patvirtintas Aukšto meistriškumo sporto programų įgyvendinimo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas, 50 p.

⁸⁰ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020-05-13 įsakymas Nr. V-710 „Dėl 2020 m. aukšto meistriškumo sporto programų įgyvendinimui skirtų valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės plano patvirtinimo“.

⁸¹ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021-01-25 įsakymas Nr. V-124 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

⁸² Konstitucinio Teismo 2020-11-03 nutarimas Nr. KT187-N15/2020.

⁸³ EK Baltoji knyga dėl sporto, COM(2007) 391 galutinis, 2007.

⁸⁴ ET Europos sporto chartija, rekomendacija Nr. R (92) 13 REV, 2001.

⁸⁵ Seimo 2012-05-15 nutarimu Nr. XI-2015 patvirtinta „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 5.9.3 p.

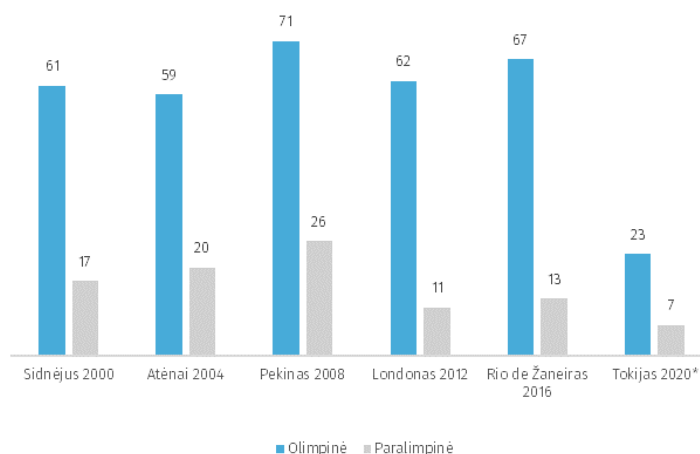
⁸⁶ Vyriausybės 2020-09-09 nutarimu Nr. 998 patvirtintas 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas, 4 strateginis tikslas.

⁸⁷ SPLISS-II: Critical success factors that are measured in the SPLISS project., 4 kriterijus.

LSC duomenimis, sportuojančių iki 18 m. vaikų dalis siekė 25,11 proc., tačiau ši dalis skiriasi tarp savivaldybių: mažiausia sportuojančių Vilniaus r. savivaldybėje – 5,51 proc., daugiausia Birštono m. – 69,14 proc. (3 priedas).

38. ŠMSM nebuvo numačiusi ir nevykdė priemonių sportininkų pamainai ugdyti ir nevertina, kaip federacijos, būdamos atsakingos už sporto šakos plėtrą, užtikrina sportininkų pamainos ugdymą. Peržiūrėję devynių federacijų strateginius veiklos planus nustatė, kad tikslą rengti perspektyvinę pamainą nustatė tik viena federacija. Nors keturios federacijos savo strateginiuose veiklos planuose nurodė, kad svarbus pamainos, jaunimo rengimas, tačiau konkrečių tikslų ir siektinų rezultatų dėl sportininkų pamainos ugdymo nesuplanavo. Valstybės lėšomis finansuojant AMS programas, nėra reikalavimo, kad federacija turėtų perspektyvių sportininkų identifikavimo su aiškiais kriterijais ir jų ugdymo sistemą. Peržiūrėję federacijų 2020 m. AMS programas, nustatė, kad tik trys nusimatė rengti perspektyvių sportininkų pamainą, tačiau konkrečių priemonių nenumatė.
39. Perspektyvūs sportininkai identifikuojami ir ugdomi sporto gimnazijose, klubuose ir sporto ugdymo centruose. Savivaldybės reikšmingai prisideda finansuodamos visų 89 sporto ugdymo centrų veiklą ir vykdydamos kitas vaikų įtraukimo į sporto veiklas priemones. ŠMSM pateikė Lietuvos savivaldybių sporto padalinių vadovų asociacijos preliminarius duomenimis, kad 2020 m. savivaldybės centrams skyrė apie 60 mln. Eur⁸⁸. Lietuvos savivaldybių sporto padalinių vadovų⁸⁹ ir Nacionalinės sportininkų asociacijų⁹⁰ atstovų nuomone, federacijų vaidmuo nėra didelis, yra tik pavienės iniciatyvos, kai federacijos remia perspektyvius sportininkus (pvz.: pagalba teikiant naują įrangą ar vykdant mokymus). Savivaldybių ir federacijų glaudus bendradarbiavimas ir funkcijų pasidalijimas padėtų auginant pamainą.
40. Neišugdžius perspektyvios pamainos, mažėja aukštus sporto rezultatus pasiekusių sportininkų, galinčių dalyvauti olimpinėse žaidynėse, skaičius (6 pav.).

6 pav. Lietuvos vasaros olimpinės ir paralimpinės rinktinių sportininkų skaičius

* Tokijas 2020 m. skaičius nėra galutinis.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMSM duomenis

⁸⁸ Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2021-03-02 raštas Nr. SR-838 „Dėl išankstinio tyrimo ataskaitos projekto“.

⁸⁹ 2020-10-14 ir 2020-12-02 susitikimai.

⁹⁰ 2020-12-15 susitikimas.

Planuojami ir vykdomi pokyčiai

41. XVIII Vyriausybės programoje⁹¹ planuojama daugiau dėmesio skirti federacijų AMS programoms, skirtoms vaikų, jaunių, jaunimo ir elito sporto plėtrai, užtikrinant sportininkų rengimo sistemos tęstinumą, orientuojantis į AMS rezultatus. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projekte numato parengti ir įgyvendinti sporto gimnazijų, sporto klasių plėtros planą, siekiant užtikrinti AMS pamainos rengimą.

L. e. p. Visuomenės gerovės audito departamento
direktorė

Rasa Kudžmienė

Visuomenės gerovės audito departamento
vyriausioji valstybinė auditorė

Eivida Šlamė

⁹¹ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 62.4 p.

PRIEDAI

Išankstinio tyrimo ataskaitos
„Aukšto meistriško sporto
valdymas“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

AMS – aukšto meistriško sportas

LSC – Lietuvos sporto centras

LTOK – Lietuvos tautinis olimpinis komitetas

KKSD – Kūno kultūros ir sporto departamentas

NPP – Nacionalinis pažangos planas

SRF – Sporto rėmimo fondas

ŠMSM – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Aukšto meistriško sportas – asmens fizinės veiklos forma, kai pagal tam tikras taisykles varžantis su kitais asmenimis (individualiai arba komandoje) aukšto meistriško sporto varžybose (prireikus pasitelkiant gyvūnus ir (ar) technines priemones) siekiama nugalėti varžovus ir tobulinti savo fizinės ir psichinės savybes bei įgūdžius, taip pat veikla, kuria tobulinamos asmens fizinės ir psichinės savybės bei įgūdžiai, siekiant tinkamai pasirengti aukšto meistriško sporto varžyboms. Aukšto meistriško sportu taip pat laikoma asmens veikla, kuri, nors ir neatitinka nurodytų kriterijų, tačiau dėl susiklosčiusių tradicijų ar kitų aplinkybių visuotinai pripažįstama aukšto meistriško sportu⁹².

Aukšto meistriško sporto programa – vienų kalendorinių metų trukmės planavimo dokumentas, kuriame nurodomi juridinio asmens veiklos, nustatytos įstatuose (nuostatuose, statute ar kitame steigimo dokumente), tikslai, uždaviniai ir priemonės jiems įgyvendinti, priemonių terminai, lėšų poreikis šio dokumento įgyvendinimo laikotarpiu ir planuojami šių lėšų šaltiniai, priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijai, jų reikšmės⁹³.

Federacija – sporto šakos federacija⁹⁴, įskaitant olimpiniam, paralimpiniam, regos, klausos ar judėjimo negalias turinčių asmenų sporto judėjimams Lietuvoje vadovaujančias nevyriausybinės organizacijas.

⁹² Sporto įstatymas, 2 str. 2 d.

⁹³ Ten pat, 2 str. 4 d.

⁹⁴ Ten pat, 2 str. 22 d.

Išankstinio tyrimo ataskaitos
 „Aukšto meistriškumo sporto
 valdymas“
 2 priedas

Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Išankstinis tyrimas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁹⁵ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁹⁶.

Dokumentų peržiūra

Nagrinėjome:

- Sporto įstatymą; 2021–2030 metų nacionalinį pažangos planą ir Sporto plėtros programos projektą; Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą ir įgyvendinimo plano projektą; 2011–2020 m. Valstybinę sporto plėtros strategiją, jos įgyvendinimo tarpinstitucinius planus; Nacionalinės sporto tarybos nuostatus ir 2019–2020 m. posėdžių protokolus.
- ŠMSM strateginius veiklos planus; ŠMSM ministro įsakymus ir kitus dokumentus dėl: AMS programų finansavimo ir vykdymo, SRF projektų finansavimo, sporto registro steigimo, sporto objektų plėtros, jaunų sportininkų rengimo, COVID-19 rizikų valdymo, komisijų sudarymo ir jų posėdžių protokolus; ŠMSM planus dėl numatomų pokyčių keičiant Sporto įstatymą, įgyvendinant Nacionalinį pažangos ir Vyriausybės programos planus; ministerijos organizuotos diskusijos „Sportininkų rengimo galimybės savivaldybėse“ informaciją.
- Visų 64 federacijų, kurioms skirtas valstybės finansavimas, internetines svetaines ir devynių (14 proc.) federacijų strateginius veiklos planus, AMS programas ir ataskaitas. Devynios federacijos atsirinktos po tris iš strateginių, olimpinių ir neolimpinių sporto šakų pagal skirto finansavimo dydį – didžiausias, mažiausias ir esantis viduryje.
- Penkių (8 proc.) iš 60 savivaldybių strateginius planus, programas ir skiriamas lėšas. Atsitiktinės atrankos būdu atsirinkome dvi didžiųjų miestų ir tris rajonų savivaldybes: Vilniaus, Klaipėdos miestų ir Vilniaus, Kėdainių ir Lazdijų rajonų.
- Konstitucinio teismo nutarimą dėl programų, fondų arba institucijų finansavimo nuostatų atitikties Konstitucijai, Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvadas dėl sporto projektų finansavimą reglamentuojančių teisės aktų.
- Tarptautinius dokumentus, pranešimus ir atliktus tyrimus: EK Baltoji knyga dėl sporto, ES 2017–2020 m. darbo planas sporto srityje, Europos sporto chartija, Olimpinių chartija, EK pranešimai ir konferencijos „Sporto sektoriaus atsigavimas po COVID-19 krizės: kelias į priekį“, „COVID-19 krizės poveikis sporto sektoriui“, „COVID-19 ekonominio poveikio ES sporto sektoriui matavimo tyrimas“; SPLISS metodika: sporto politikos veiksniai, lemiantys tarptautinę sporto sėkmę, Danijos sporto studijų instituto ataskaita „Nacionalinio sporto valdymo apžvalga“, Tarptautinio olimpinio komiteto leidinys „Etika“.

Duomenų analizė

Analizavome ŠMSM, LSC, KKSD, LTOK ir Statistikos departamento duomenis apie:

⁹⁵ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

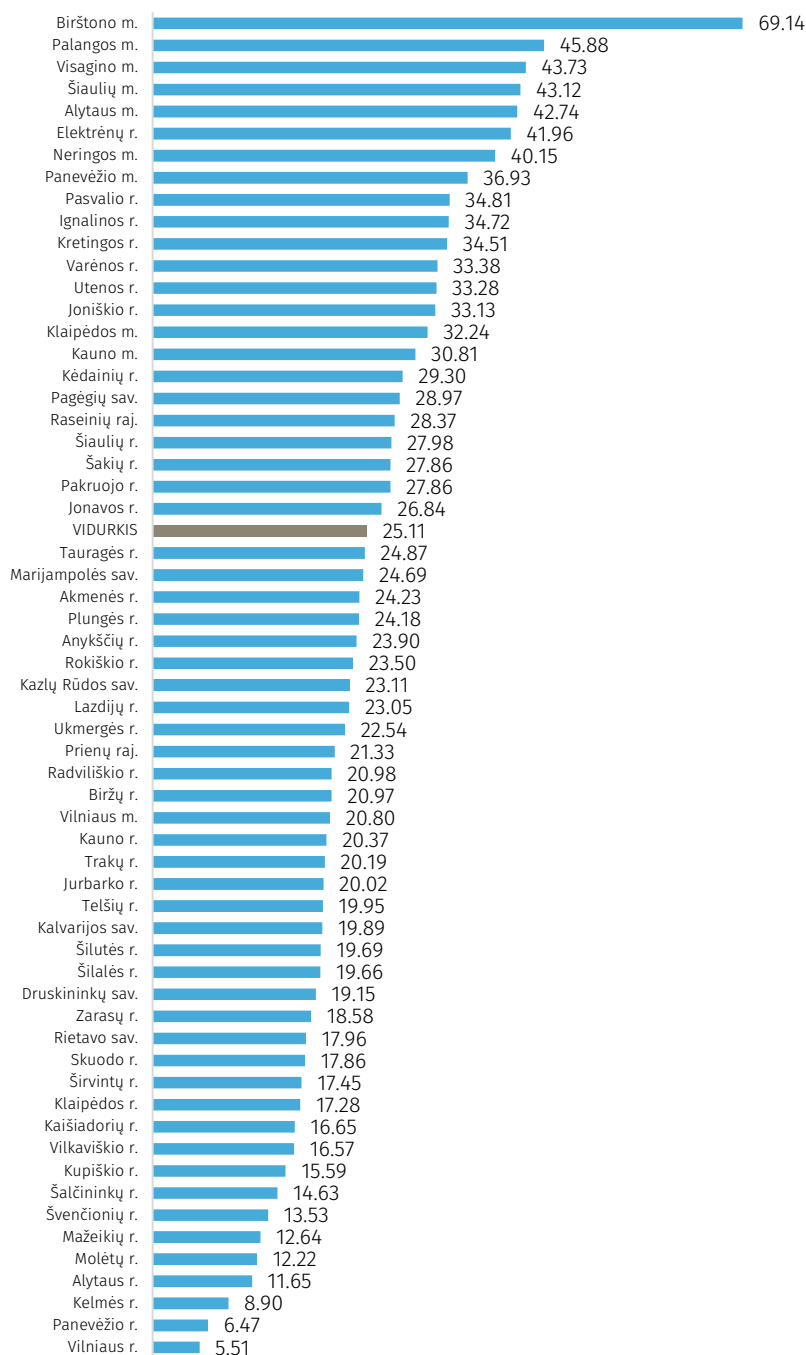
⁹⁶ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350> (žiūrėta 2021-02-01).

- pasiektus sporto rezultatus ir tendencijas, olimpinės rinktinės, jos kandidatų, pamainos sportininkų ir sportuojančius mokinius skaičiaus pokytį;
- valstybės biudžeto lėšas skirtas sportui (AMS, SRF ir kt.), federacijų finansavimą pagal šaltinius; ŠMSM AMS programų finansavimą, federacijų vertinimą dėl atitikimo reikalavimams, pasiektus rezultatus;
- sporto stebėsenos vykdymą, renkamus duomenis, jų apdorojimą bei kontrolę;
- sporto objektų skaičių, pasiskirstymą, numatytų rodiklių pasiekimą, ŠMSM skiriamas lėšas, vykdomus projektus ir jų trukmę.

Palyginamoji analizė ir aprašomoji statistika taikytos vertinant surinktus audito įrodymus.

Pokalbis

Organizuoti interviu su ŠMSM, LSC, penkių savivaldybių atsakingais darbuotojais. Vyko pokalbiai su LTOK, Lietuvos paralimpinio komiteto, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Lietuvos sporto universiteto, Lietuvos savivaldybių sporto padalinių vadovų, Nacionalinės sportininkų ir „Sportas visiems“ asociacijų atstovais.

Sportuojančių vaikų iki 18 m. dalis nuo mokinių skaičiaus pagal
savivaldybes 2019 m., proc.

NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽŪSTAMI

